

MÒDUL 4

USOS ADEQUATS O INADEQUATS, CORRECTES O INCORRECTES EN EL LLENGUATGE IGUALITARI
RECOMANACIONS SOBRE LLENGUATGE IGUALITARI EN ELS INFORMES D'IMPACTE DE GÈNERE

EN AQUEST MÒDUL:

- Distingirem entre usos adequats o inadequats, correctes o incorrectes en el marc del llenguatge igualitari.
- Veurem com es reflecteixen les propostes per a l'ús d'un llenguatge igualitari en les disposicions normatives mitjançant opcions coherents i correctes gramaticalment.

CONTINGUTS

- I. DISTINCIÓ ENTRE USOS ADEQUATS O INADEQUATS, CORRECTES O INCORRECTES
 1. Abast de la distinció
 2. Usos adequats o inadequats, correctes o incorrectes per aconseguir un llenguatge igualitari en l'àmbit de l'Administració
 - A) *Usos incorrectes*
 - B) *Usos correctes, però inadequats*
- II. RECOMANACIONS SOBRE LLENGUATGE IGUALITARI EN ELS INFORMES D'IMPACTE DE GÈNERE
 1. Informes d'impacte de gènere
 2. Revisió del llenguatge de les disposicions normatives
 - A) *Anàlisi lingüística de la norma*
 - B) *Proposta de modificació de la redacció*
- III. RECAPITULACIÓ

I. DISTINCIÓ ENTRE USOS ADEQUATS O INADEQUATS, CORRECTES O INCORRECTES

1. Abast de la distinció

Al llarg dels mòduls precedents, hem anat veient diferents solucions al sexisme lingüístic en els texts i documents de l'Administració. Com s'ha pogut comprovar, en relació amb la utilització d'un estil de llengua neutre i inclusiu, posar límit entre allò que és recomanable en el moment d'escriure un text i el que no ho és sovint és més complicat del que pot semblar en un principi.

Amb l'objectiu de facilitar aquesta tasca, en el mòdul 4 definirem dues parelles de conceptes —a la vegada diferents i relacionats— que podem aplicar a la qüestió del llenguatge igualitari i que ens ajudaran a decantar-nos per una opció o una altra a l'hora de redactar. Ens referim als conceptes *d'adequat* o *inadequat*, *correcte* o *incorrecte*.

Hem de saber triar quines paraules i estructures s'adapten millor a cada àmbit o situació concrets: l'opció escollida, a més de correcta, també ha de ser adequada.

- *Adequat*: és un enunciat idoni tant pel registre com per la situació comunicativa en què té lloc.
- *Inadequat*: el contrari, és un enunciat que no s'adapta prou ni al registre ni a la situació comunicativa en què té lloc, tot i que pot ser gramaticalment correcte; per exemple, pot arribar a ser tan inadequat usar paraules col·loquials o vulgars en texts formals com emprar termes cultes o literaris en els àmbits informals.
- *Correcte*: és un enunciat que s'emet d'acord amb les normes gramaticals, és a dir, que «respecta» el diccionari i la gramàtica de la llengua.
- *Incorrecte*: el contrari, és un enunciat que se separa de les normes gramaticals; per exemple, inclou paraules que no trobam en el diccionari normatiu, el subjecte no concorda amb el verb, fa servir estructures o paraules que són calcades a les d'una altra llengua, etc.

EXEMPLE

Fragment d'una citació que l'Administració adreça a una persona:

ADEQUAT i CORRECTE	<i>Si no compareixeu dins el termini establert, es considerarà que desistiu de la vostra petició i s'arxivarà l'expedient.</i>
INADEQUAT, encara que CORRECTE (el registre emprat és informal per a una situació formal)	<i>Si no passes per aquí abans del darrer dia de termini, entendrem que ja no t'interessa el que havies demanat i estotjarem l'expedient.</i>
INADEQUAT i INCORRECTE (es combinen els tractaments de vós i vostè en una mateixa frase)	<i>Si no compareixeu dins el termini establert, es considerarà que ha desistit de la seva petició i s'arxivarà l'expedient.</i>

En resum, si en els usos lingüístics generals triam en cada moment les formes que, entre totes les possibles, millor s'adapten a cada àmbit o situació concrets, aquest mateix principi d'actuació ha de regir la pràctica del llenguatge igualitari, com veurem a continuació.

La conclusió és clara: no és suficient escollir una opció correcta, sinó que també ha de ser adequada.

2. Usos adequats o inadequats, correctes o incorrectes per aconseguir un llenguatge igualitari en l'àmbit de l'Administració

En general, en el cas que ens ocupa, l'àmbit al qual hem d'adaptar la llengua és el de l'Administració, i les situacions lingüístiques en què ens trobarem, que poden ser molt diverses, sempre tindran un caràcter formal o, com a mínim, mitjanament formal. De la mateixa manera, pel context que marca l'Administració, és clar que sempre farem servir un model de llengua que es basa en la varietat estàndard (concepte definit al principi del mòdul 1).

Per tant, els textos que redactem —com també dèiem en el mòdul 1— hauran de respectar els principis que caracteritzen el llenguatge administratiu (claredat, precisió i concisió) i, alhora, evitar el sexisme lingüístic perquè puguem dir que són *adequats* al registre i a la situació comunicativa.

Adaptar la llengua a l'àmbit de l'Administració implica escriure texts clars, precisos i concisos i, alhora, evitar el sexisme lingüístic.

A) USOS INCORRECTES

Entre els usos que són clarament sexistes i que, al mateix temps, poden ser qualificats com a incorrectes, hi ha emprar el masculí per referir-nos a la professió, el càrrec, la titulació, etc., d'una dona si existeix una forma femenina per fer-ho —cosa que ocorre en una majoria de casos, com s'ha indicat en aquest material.

*Maria Moll, advocat

*La notari Ester Llopis

Històricament, desajusts com els descrits s'han esdevingut amb professions que designen posicions de prestigi en la societat. Fins i tot, alguna vegada s'ha arribat a distingir, per exemple, entre *la secretària Marta Fernández*, si era una persona del cos administratiu, i *la *secretari Marta Fernández*, si es tractava de la secretària general d'una conselleria.

I, a l'inrevés, també es considera sexista i incorrecte fer referència a col·lectius professionals només en femení —perquè tradicionalment només les dones feien aquesta feina—, quan actualment la fan tant homes com dones. Així, sovint s'ha parlat (i encara es parla) de *les infermeres, les netejadores, les administratives, les telefonistes, etc.*, per esmentar uns col·lectius que també estan integrats per homes.

Per entendre com d'antinatural i, a més a més, incorrectes resulten les formes no adaptades al sexe del destinatari o referent, podem fer l'exercici d'escriure en femení la titulació o el càrrec corresponent a un home i comprovar-ne el resultat, encara que s'ha de reconèixer que es tracta d'una situació que en la realitat és del tot improbable:

*Carles Pons, infermera

En definitiva, amb els recursos lingüístics i normatius de què disposam avui en dia en matèria d'igualtat de gènere i amb el grau de conscienciació que ha anat adquirint la població general respecte d'això, no resulta admissible mantenir un estil de redacció que no respecti l'equilibri i la neutralitat en el sentit exposat.

Entre els usos incorrectes, igualment s'hi inclou el que podríem denominar *ultrafeminitzacions*. Consisteix a introduir canvis en els termes per «feminitzar-los» erròniament afegint-hi

terminacions femenines, quan en realitat es tracta de formes invariables. És el cas, per exemple, d'escriure *la *conserja* en lloc de *la conserge*, o *la *vigilanta* per *la vigilant*, quan són paraules d'una sola terminació. O, com dèiem en el mòdul 2, parlar de *famílies *monomarentals* per *famílies monoparentals femenines*.

B) USOS CORRECTES, PERÒ INADEQUATS

Des del primer mòdul hem volgut insistir en el fet que hi ha opcions correctes lingüísticament i que de cap manera es poden qualificar d'agramaticals, però que en determinats textos de l'Administració poden ser inadequades.

Relacionat amb l'anterior, hem insistit unes quantes vegades —perquè pensam que és la *clau de volta* de tot— que, en el moment de redactar, s'han de valorar tant el tipus de text que hem d'escriure com si, respecte a aquest text, hi ha de ser predominant el principi d'*oportunitat* o el de *claredat i precisió*.

En aquest sentit, podem concloure que el dilema ve representat, sobretot, per la utilització de les formes del masculí genèric, que, sens dubte, són correctes, però seran una opció més adequada o inadequada en funció del tipus de text i el contingut que aquest presenta.

De vegades, i especialment si el *genèric* s'empra per sistema en contextos tradicionalment masculins, fer-lo servir implica ocultar les dones que hi són presents. Seria el cas de la nota de premsa sobre una cursa que comentàvem al final del mòdul 3. Tal com estava redactada inicialment, era impossible saber si hi participaven dones o no, quan, de fet, sí que era una cursa tant per a homes com per a dones. Per tant, la informació inicial que transmetia el text era poc clara i, en aquest cas, arribam a la conclusió que utilitzar sistemàticament el masculí genèric seria inadequat.

En canvi, en altres situacions —texts de marcat caràcter juridicoadministratiu—, el masculí genèric sovint és la millor opció de totes les possibles, perquè no utilitzar-lo implicaria entrar en conflicte amb els principis de claredat, precisió i concisió que han de caracteritzar el llenguatge administratiu.

Per exemple, si substituïm alguns masculins genèrics com *els treballadors* per *les persones treballadores*, es pot produir un canvi de significat, perquè en el segon cas sembla que ens referim a persones 'feineres'. Conseqüentment, en situacions com aquestes, si no trobam altres alternatives, el més adequat serà mantenir el masculí genèric.

Fer servir el masculí genèric en els texts i documents de l'Administració serà adequat o inadequat segons el context en què hagi d'aparèixer.

Com hem vist en el mòdul 1 quan parlàvem de les publicacions en l'àmbit catalanoparlant sobre llenguatge igualitari, el Grup d'Estudi de les Llengües Amenaçades (GELA) va propiciar l'Acord sobre l'ús no sexista de la llengua, amb l'objectiu de revisar els criteris lingüístics respecte a la qüestió del gènere i consensuar-ne l'aplicació.

Aquest Acord, que data del 2010, exposa els principals punts de conflicte entorn del llenguatge igualitari, aspectes, tots ells, que hem anat analitzant al llarg dels mòduls anteriors:

- La confusió entre els conceptes de *gènere* i *sexe* com a origen de la problemàtica.
- El masculí com a gènere no marcat.
- La necessitat de fer visible la dona en els textos de l'Administració.
- L'equilibri imprescindible entre la presència de formes lingüístiques que visibilitzen la dona en els textos, la naturalitat expressiva i el respecte a la gramàtica.

Primer. És evident que en català i altres llengües el gènere dels substantius no té cap relació directa amb el sexe dels referents. Malgrat això, l'assimilació de la categoria gramatical de gènere a la noció biològica de sexe és a l'origen de moltes confusions relacionades amb aquests conceptes. Cal partir de la consideració que la llengua catalana, com a sistema lingüístic, té el masculí com a categoria gramatical no marcada pel que fa al gènere. Això no obstant, la progressiva presència de les dones en molts àmbits socials i de responsabilitat, i la tendència a relacionar gènere i sexe en els casos en què els referents són animats, han fet que cada vegada més es pugui percebre que el masculí pot ser excloent, encara que la referència no es faci a cap persona específica.

Segon. Tenint cura de no traïr el funcionament genuí del català, les administracions públiques han de promoure uns usos lingüístics que permetin fer visibles les dones en els textos institucionals, sobretot en les referències genèriques a professions, oficis, càrrecs o funcions, particularment en singular. I òbviament, quan un text fa referència a una persona determinada, o a un grup de persones del mateix sexe, s'ha d'adaptar el discurs al gènere que correspon.

(Acord sobre l'ús no sexista de la llengua)

En els usos lingüístics, és clar que hi ha casos que són inqüestionablement inadequats i, fins i tot, discriminatoris, com per exemple emprar el terme *senyoreta* en lloc de *senyora* o fer servir la paraula *home* per referir-se a ambdós gèneres (és més adequat dir *persona*).

També és sempre inadequat el *sexisme semàntic*, que ja hem explicat en el mòdul 2 i que es produeix quan s'assigna un paper diferent a homes i dones segons el sexe, la qual cosa comporta una asimetria de tracte i, en definitiva, un ús discriminatori per a un dels dos sexes (normalment, el femení).

Atribuir qualitats diferents a les persones segons si tenen la condició d'home o de dona, o estereotipar professions i oficis en funció del sexe, provoca *sexisme semàntic*, que és lingüísticament inadequat, asimètric i discriminatori.

Com sabem, un tipus d'asimetria molt freqüent és atribuir qualitats diferents depenent de si es parla d'homes o de dones. En aquest sentit, sovint als homes se'ls qualifica segons les seves capacitats intel·lectuals, i a les dones, per l'estètica. Igualment asimètric és identificar determinades professions i oficis amb les dones i d'altres amb els homes («perquè sempre ha estat així»), en lloc de tractar la qüestió amb igualtat de condicions.

Els directius de les principals companyies del país han viatjat acompanyats de les seves **elegants esposes**.
[Ús inadequat, si més no, perquè sobra l'adjectiu. Tampoc no podem pressuposar, en qualsevol situació, el sexe masculí de qui realitza l'acció.]

La comitiva formada per **empresaris i polítics** ha visitat les instal·lacions des d'on **les telefonistes** contacten amb els clients. *[Ús inadequat si es dona per fet el sexe de les persones implicades.]*

Així mateix, hem constatat que hi ha altres usos inadequats relacionats amb el llenguatge igualitari, com ara fer servir les barres inclinades a l'interior de text o en documents que no siguin formularis, o fer concordar en masculí i també en femení l'adjectiu referit a un nom desdoblant, quan sabem que, en aquest cas, la forma masculina engloba els dos gèneres.

<i>Inadequat</i>	<i>Adequat</i>
El tribunal ha designat els secretaris i secretàries encarregats i encarregades d'estendre les actes de les sessions.	El tribunal ha designat els secretaris i secretàries encarregats d'estendre les actes de les sessions.

Per acabar, a tall de recordatori i per coherència amb els criteris exposats al llarg d'aquest material, cal tenir present que consideram com a inadequat qualsevol ús relacionat amb les dobles formes, els noms col·lectius o el masculí genèric (singular o plural) que no s'ajusti als criteris generals de redacció que hem anat explicant en els diferents mòduls.

II. RECOMANACIONS SOBRE LLENGUATGE IGUALITARI EN ELS INFORMES D'IMPACTE DE GÈNERE

1. Informes d'impacte de gènere

En l'apartat referent al marc autonòmic del mòdul 1 hem vist que, d'acord amb la Llei 5/2000, de 20 d'abril, de l'Institut Balear de la Dona, una de les funcions d'aquest ens és fer informes sobre les disposicions normatives que elaborin les diferents administracions de les Illes Balears.

Més concretament, i en el mateix sentit suara expressat, l'article 5 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, titulat «Perspectiva de gènere i avaluació de l'impacte de gènere», estableix que, en el procediment d'elaboració de les lleis i les disposicions de caràcter general dictades per les administracions públiques de les Illes Balears, s'hi ha d'incorporar «un informe d'avaluació d'impacte de gènere, que tindrà per objecte, com a mínim, l'estimació de l'impacte potencial del projecte normatiu en la situació de les dones i dels homes com a col·lectiu, i també l'anàlisi de les repercussions positives o adverses, en matèria d'igualtat, de l'activitat projectada».

En el mateix article esmentat de la Llei 11/2016 s'hi especifica que, a l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, l'Institut Balear de la Dona (IBD) és l'encarregat d'aprovar les directrius que contenguin les pautes que s'han de seguir per dur a terme l'informe d'avaluació d'impacte de gènere.

Així, durant la tramitació de projectes normatius (ordres, decrets, lleis, estatuts, bases, reglaments, etc.) elaborats per les administracions, és necessari que l'IBD emeti un informe en què, d'una banda, s'analitza el llenguatge emprat en la proposta de norma, i, de l'altra, es revisa el contingut per determinar si pot comportar alguna desigualtat per qüestió de sexe.

Per la part que aquí ens interessa, els informes d'impacte de gènere contenen, doncs, un apartat dedicat a assenyalar si el llenguatge de la disposició normativa en qüestió és igualitari o, contràriament, presenta usos sexistes o discriminatoris. En aquest segon cas, es fan recomanacions per incorporar a la norma formes femenines o, si més no, neutres quant a l'expressió del gènere; igualment, en els informes hi pot haver qualsevol altra indicació que afecti la visibilització de les dones en el llenguatge.

L'Institut Balear de la Dona és l'encarregat d'elaborar els informes d'impacte de gènere en què s'analitza el llenguatge de tots els projectes normatius en tramitació.

Vegem, a continuació, un exemple d'informe d'impacte de gènere en el qual s'han detectat mancances i deficiències quant a l'ús del llenguatge igualitari; la majoria d'elles fan referència a aspectes concrets de la redacció, però la darrera tracta d'un aspecte general del text sotmès a revisió.

Informe sobre l'impacte de gènere del Projecte de decret pel qual s'aprova el plec de condicions de la Indicació Geogràfica Protegida Oli d'Eivissa / Aceite de Ibiza i se'n regula el Consell Regulador

[...]

1. Revisió del llenguatge

Pel que fa a la utilització del llenguatge, d'acord amb les indicacions de les resolucions 14.1 de 1987 i 109 de 1989 de la UNESCO; la Recomanació núm. R (90) 4 de 1990 del Consell d'Europa; la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes (article 14.11, sobre la implantació d'un llenguatge no sexista a l'àmbit administratiu com a criteri d'actuació general dels poders públics), i la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes (que en l'article 3, lletra m, estableix com a principi general «L'adopció de les mesures necessàries per fer un ús no sexista del llenguatge i, en tot cas, per evitar la invisibilitat de les dones per mitjà del llenguatge»), s'han detectat en el text alguns casos de discriminació implícita que s'haurien de modificar mitjançant un genèric que inclogui els dos sexes, la inclusió de la forma femenina o un altre recurs. Per tant, es fan les recomanacions següents:

- Es recomana substituir «dos vocals tècnics» per «dos vocals entre el personal tècnic».
- Es recomana substituir «els vocals» per «els vocals i les vocals».
- Es recomana substituir «un suplent» per «un suplent o una suplent».
- Es recomana substituir «el president» per «el president o presidenta», «la Presidència» o «la persona titular de la Presidència».
- Es recomana substituir «el conseller» per «el conseller o consellera» o «la Conselleria».
- Es recomana substituir «el vicepresident» per «el vicepresident o vicepresidenta» o «la Vicepresidència».
- Es recomana substituir «el secretari» per «el secretari o secretària» o «la Secretaria».
- Es recomana substituir «els inscrits» per «les persones i entitats inscrites » o «les persones físiques o jurídiques inscrites».
- En la disposició addicional segona s'estableix que «en aquest Decret s'hi utilitza la forma no marcada quant al gènere, que coincideix formalment amb la masculina, en totes les referències a òrgans, càrrecs i funcions, de manera que s'han d'entendre referides al masculí o al femení segons la identitat de gènere de la persona titular de qui es tracti». Es considera que aquesta clàusula és incorrecta, que invisibilitza les dones i que és contrària a la normativa actual que recull la importància d'un ús no sexista del llenguatge; per tant, s'hauria d'eliminar de la redacció definitiva.

En qualsevol cas, cal tenir en compte que, dins l'Administració, els informes d'impacte de gènere són prescriptius (s'han de demanar necessàriament), però no vinculants (no determinen la decisió). D'aquesta manera, tot i que no es pot aprovar cap disposició normativa sense que se n'hagi fet l'informe d'impacte de gènere corresponent, no és obligatori aplicar les propostes que conté, les quals, així, s'entenen com a recomanacions de millora del projecte de norma.

Finalment, per tant, la decisió d'adoptar o no aquestes recomanacions queda a criteri de l'Administració que hagi promogut la norma.

2. Revisió del llenguatge de les disposicions normatives

En els mòduls anteriors hem constatat que, per tal d'utilitzar les formes del llenguatge igualitari, no podem aplicar mecànicament les mateixes solucions en els diferents tipus de texts i documents, i que, concretament, les especificitats de les disposicions normatives fan aconsellable a vegades l'adopció del masculí genèric en aplicació del principi de claredat i precisió, sigui per l'extensió d'aquests texts o per les implicacions jurídiques que tenen.

No obstant això, altres vegades, en aquests mateixos texts o en els de caràcter més general o divulgatiu, constatam que és oportú reflectir-hi el principi d'oportunitat representat per l'ús de les formes neutres i igualitàries.

En qualsevol cas, és inadmissible el *sexisme semàntic* de què hem parlat tant en el capítol anterior com en el mòdul 2, i, en aquest aspecte, hem d'anar especialment alerta a ser coherents en l'adopció d'una forma o altra per no crear asimetries ni ambigüitats de significat.

Així, si en un text normatiu s'alterna l'ús del masculí genèric amb la doble denominació per designar un mateix col·lectiu (per exemple, *els treballadors* en alguns articles i *els treballadors i les treballadores* en d'altres), en realitat es crea més indefensió per a les dones que si s'hagués optat pel masculí genèric en tot el text, perquè amb l'alternança es pot entendre que el masculí, en contraposició amb la forma doble, s'utilitza en un sentit exclusiu, per fer referència només als homes. Contràriament, l'ús coherent del masculí genèric en plural per fer referència a un col·lectiu s'interpretaria com a inclusiu (sobre aquesta qüestió, vegeu l'apartat «Masculí plural "englobador"» del mòdul 2 i, també, l'exemple de text ambigu del mòdul 3).

Per aquest motiu, s'ha de revisar el llenguatge dels projectes normatius detingudament abans d'aprovar-los. I, en això, tant si és amb la finalitat de fer-ne l'informe d'impacte de gènere corresponent com si és per comprovar l'adequació d'un text que hàgim redactat, podem distingir dues grans fases: d'una banda, l'anàlisi de la norma; i, de l'altra, l'elaboració, si escau, de propostes concretes de modificació de la redacció.

A) ANÀLISI LINGÜÍSTICA DE LA NORMA

Per començar, una lectura detinguda i analítica del text sotmès a revisió determinarà si el llenguatge que s'hi utilitza és d'estil igualitari o no. Aquesta fase té dos objectius principals:

- Detectar si hi ha usos sexistes i discriminatoris en el text de la norma.
- Detectar si hi ha ambigüitats que perjudiquin el principi de claredat i precisió.

En el primer cas, es tracta d'identificar expressions en què, pels motius que ja coneixem (androcentrisme, sexisme semàntic o inaplicació del principi d'oportunitat), no es tracten igualment dones i homes des del punt de vista lingüístic.

En el segon cas, es tracta de localitzar incoherències generadores d'ambigüitats com la que hem esmentat anteriorment entre la forma *els treballadors* alternant en el mateix text amb la construcció *els treballadors i les treballadores*, així com usos del masculí genèric —especialment en singular— en què no quedi clar si es fa referència només a homes, o bé a homes i dones conjuntament.

A més, en aquest mateix moment de l'anàlisi, es determina si el masculí genèric s'utilitza en detriment d'altres formes més neutres i ja acceptades àmpliament (per exemple, *l'interessat* en lloc de *la persona interessada*, forma ja consolidada), de manera que s'invisibilitza innecessàriament la dona.

L'ocultació del gènere femení s'evidencia especialment, per una relació de causa-efecte, en àmbits en què la presència minoritària del col·lectiu femení és un fet no ja lingüístic, sinó real, com pugui ser el món de l'esport. Per exemple, en una norma que regula l'activitat esportiva és pertinent recomanar una redacció com la següent:

Les jugadores i els jugadors federats tenen dret a cobertura mèdica de la mútua d'esportistes en cas de lesió durant la pràctica esportiva.

Així s'eviten possibles interpretacions restrictives en cas que la frase anterior s'hagués redactat d'aquesta altra manera:

Els jugadors federats tenen dret a cobertura mèdica de la mútua d'esportistes en cas de lesió durant la pràctica esportiva. [Només «ells» tenen aquest dret?]

En els informes d'impacte de gènere s'identifiquen els usos sexistes que pugui presentar el llenguatge d'una disposició normativa.

En definitiva, no hem d'oblidar que un dels objectius del llenguatge administratiu i, especialment, de les disposicions normatives és garantir que tothom n'entén el significat i que no es plantegen dubtes quant a la interpretació dels texts.

B) PROPOSTA DE MODIFICACIÓ DE LA REDACCIÓ

Perquè el llenguatge d'un text normatiu no sigui discriminatori per qüestió de gènere, en primer lloc, i d'acord amb els criteris lingüístics que s'han exposat al llarg d'aquest material, cal substituir els usos clarament sexistes o androcèntrics que s'hi hagin detectat per expressions inclusives, genèriques o neutres.

En els informes d'impacte de gènere es recomana substituir els usos sexistes detectats per formes inclusives, genèriques o neutres.

D'altra banda, per *evitar* el masculí genèric en els casos que sigui ambigu o restrictiu i *fer visible* el gènere femení, ja sabem que dins un text no és adequat l'ús de les barres, però utilitzar-hi únicament formes dobles, encara que sigui de manera coherent, no és una tasca fàcil. Igualment, hem conclòs que altres recursos possibles de què disposam per a l'*evitació*, d'una banda, i la *visibilització*, de l'altra, són les formes genèriques, els termes col·lectius, i les perífrasis o construccions despersonalitzades, fórmules que hem resseguit durant els mòduls 2 i 3 del material.

De fet, alguns d'aquests termes ja estan molt consolidats i no utilitzar-los es pot interpretar com a discriminatori, especialment en singular, però també en alguna construcció en plural:

<i>Masculí genèric</i>	<i>Llenguatge igualitari</i>
l'interessat	la persona interessada
el beneficiari	la persona beneficiària
el sol·licitant	la persona sol·licitant
el demandant	la part demandant
els funcionaris	el personal funcionari
els empleats públics	el personal empleat públic
els tècnics	el personal tècnic

No obstant això, atès que es tracta de disposicions normatives i que, per tant, tenen conseqüències legals, partint del respecte al principi de claredat i concisió, s'ha d'anar en compte sempre que les alternatives que es proposin al masculí genèric no suposin un canvi de significat o obrin la porta a interpretacions no volgudes, com en el cas que hem vist en l'apartat «Usos correctes, però inadequats» d'aquest mòdul 4 (recordem, la construcció *persones treballadores* pot voler dir

'que treballen molt'; *persones consumidores* es pot interpretar en el sentit de 'consumistes', etc.).

Així mateix, tampoc no es pot canviar sempre i sistemàticament el nom d'un càrrec pel de l'òrgan corresponent, perquè són figures jurídiques diferents: *el conseller de Model Econòmic, Turisme i Treball ha de dictar una resolució* no és equivalent a *la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball ha de dictar una resolució*. Igualment, si s'opta per perífrasis del tipus *la persona competent en matèria de turisme* o *la persona titular de la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball*, cal tenir present que hi ha un canvi de sentit jurídic, perquè no és el mateix el càrrec que la persona que l'ocupa.

S'ha de tenir present el respecte al principi de claredat i precisió a l'hora de proposar el canvi de les formes en masculí genèric per noms neutres, genèrics o col·lectius.

En aquesta línia, el Consell Consultiu de les Illes Balears considera en diversos dictàmens que, per als càrrecs dels òrgans administratius, s'han d'utilitzar les denominacions concretes vigents en el moment d'aprovar-se la norma i, per tant, amb el gènere corresponent a la persona que ocupa el càrrec en aquell període de temps, i no formes genèriques.

Respecte a l'estil de redacció segons els principis del llenguatge igualitari, també s'ha de prendre en consideració que adoptar una proposta determinada pot comportar altres modificacions lingüístiques en el text, com ara contraccions, apostrofacions o canvis en la concordança.

A aquest efecte, i de manera conseqüent, en els informes d'impacte de gènere s'hi podria advertir que la recomanació de canviar la forma *els tècnics* per *el personal tècnic*, a tall d'exemple, implica així mateix haver de modificar els verbs i els adjectius que concordin amb aquest sintagma, que passarien de tenir nombre plural a tenir-lo en singular.

Masculí genèric	Llenguatge igualitari
Els tècnics habilitats per dur a terme controls de les instal·lacions juvenils del consell insular competent per raó del territori poden visitar les instal·lacions amb l'objectiu de comprovar la qualitat del servei prestat.	El personal tècnic habilitat per dur a terme controls de les instal·lacions juvenils del consell insular competent per raó del territori pot visitar les instal·lacions amb l'objectiu de comprovar la qualitat del servei prestat.

En casos com aquest, doncs, el tipus de recomanació que hi ha en l'exemple d'informe d'impacte de gènere reproduït abans podria tenir la redacció següent:

— Es recomana substituir «els tècnics habilitats» per «el personal tècnic habilitat», tenint en compte el canvi corresponent en les concordances amb verbs i adjectius (de plural a singular).

Finalment, cal indicar que és fonamental per aconseguir propostes lingüísticament equilibrades quant a l'ús del llenguatge igualitari considerar el text que s'analitza com un tot amb sentit homogeni. Per tant, s'ha de valorar el lligam existent entre els diferents fragments que es pretenen esmenar, perquè si es fa servir el mateix recurs lingüístic per a casos diversos sense tenir en compte el conjunt pot ser que la redacció del text resulti forçada, poc clara i poc genuïna.

Així, una possible proposta en un informe d'impacte de gènere que afirmàs el següent:

— Es recomana substituir «davant d'usuaris i tercers» per «davant les persones usuàries i terceres persones».

Entraria en contradicció (la proposta) amb els principis de claredat i concisió que caracteritzen el llenguatge administratiu.

En definitiva, doncs, a l'hora de fer recomanacions de modificació del llenguatge d'una disposició normativa, és pertinent també valorar com quedaria el text final amb tots els canvis suggerits, i no limitar-se només a fer una proposta de substitucions aïllades sense tenir en compte tots els contextos en què apareix cada fragment esmentat.

Així mateix, especialment en cas de dubtes i dificultats, es pot recórrer als serveis d'assessorament lingüístic de què disposen les administracions per garantir que les solucions plantejades per a la redacció de la norma, a més d'igualitàries, siguin correctes gramaticalment i adequades a la finalitat del text.

III. RECAPITULACIÓ

En els apartats anteriors ens hem endinsat de ple en l'anàlisi del llenguatge igualitari sobre els texts normatius, en la viabilitat i les conseqüències d'utilitzar les formes inclusives, genèriques o despersonalitzades. Com hem fet al final dels mòduls ja tractats, arribats a aquest punt, és el moment d'extreure algunes conclusions a mode de resum.

- L'Institut Balear de la Dona elabora informes d'impacte de gènere que afecten les disposicions normatives que dicten les diferents administracions de la comunitat autònoma.
- Aquests informes d'impacte de gènere analitzen detalladament la presència de les formes del llenguatge igualitari en la normativa en qüestió.
- Si en la revisió de les normes es detecten usos que no s'avenen amb els principis del llenguatge igualitari, en els informes es plantegen recomanacions de formes lingüístiques desdobrades, noms genèrics i col·lectius, i construccions despersonalitzades i neutres, amb l'objectiu de reflectir en els documents un estil de redacció inclusiu i no discriminatori.
- Les propostes sobre l'ús de recursos propis del llenguatge igualitari han de partir del respecte als principis de claredat i precisió perquè puguin adaptar-se amb naturalitat expressiva als documents normatius.